

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 510/2022-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Martinom Olosom, advokátom, Karola Kašjaka 1, Rajecké Teplice, proti uzneseniu Okresného súdu Trnava č. k. 16 C 65/2017-112 zo 7. decembra 2020 v časti jeho druhého výroku a uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 11 Co 30/2021-153 z 30. júla 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 13. decembra 2021 v znení jej doplnenia doručенého 14. decembra 2021 a 15. decembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) č. k. 16 C 65/2017-112 zo 7. decembra 2020 v časti jeho druhého výroku (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 Co 30/2021-153 z 30. júla 2021 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“; spolu s napadnutým uznesením okresného súdu ďalej aj „napadnuté uznesenia“). Navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Zároveň navrhuje priznať jej náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutých uznesení vyplýva, že právny predchodca žalobcov [REDAKOVANÉ] sa žalobou doručенou súdu 10. marca 2008 domáhal zaplataenia sumy 336 340 Sk (t. j. 11164,44 eur) s príslušenstvom. Vo veci bolo viacnásobne rozhodnuté okresným súdom, krajským

súdom, ako aj Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Krajský súd ako odvolací súd rozsudkom č. k. 11 Co 140/2011-232 zo 4. apríla 2012 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalovanému uložil zaplatiť žalobcovi sumu 10998,47 eur s príslušenstvom, pričom vo zvyšku žalobu zamietol. Na základe tohto právoplatného rozhodnutia súdu žalovaný [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“) pohľadávku zaplatil. Na základe podaného dovolania zo strany žalovaného následne najvyšší súd ako dovolací súd uznesením č. k. 2 Cdo 36/2013-307 z 29. mája 2014 napadnutý rozsudok krajského súdu č. k. 11 Co 140/2011-232 zo 4. apríla 2012 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd uznesením č. k. 11 Co 468/2016-597 z 10. júla 2017 napadnutý rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3. Na pojednávaní konanom 7. decembra 2020 žalobcovia vzali žalobu späť s poukazom na splnenie dlhu v roku 2012. Žalovaný a intervenient so späťvzatím žaloby súhlasili.

4. Okresný súd uznesením č. k. 16 C 65/2017-112 zo 7. decembra 2020 konanie o zaplatenie 11 164,43 eur zastavil (výrok I) a zároveň rozhodol, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania (výrok II). Konanie bolo zastavené práve z dôvodu späťvzatia žaloby žalobcov v celom rozsahu a vyjadrením súhlasu žalovaného aj intervenienta s predmetným späťvzatím. Okresný súd dôvodil, že o náhrade trov konania rozhodol v zmysle § 257 Civilného sporového poriadku v znení účinnom v rozhodnom období (ďalej aj „CSP“), keďže podľa neho v danom prípade existovali dôvody hodné osobitného zreteľa. Tie okresný súd identifikoval v okolnostiach sporu, a to najmä v skutočnosti, že v konaní nedošlo k meritórnemu vyriešeniu sporu (1), v zložitosti právnej problematiky (2) a v povahe sporu (3). V konkrétnostiach dôvodil, že k zaplateniu pohľadávky došlo na základe právoplatného rozhodnutia súdu, ktoré bolo ale následne v dovolacom konaní zrušené, pričom žalovaný sa v inom konaní domáha vydania bezdôvodného obohatenia spočívajúceho vo vydaní predmetného uhradeného plnenia. V tejto veci tak podľa okresného súdu nastala výnimočná situácia, keď žalovaný splnil žalovanú pohľadávku nedobrovoľne (hoci nárok rozporuje), a to na základe právoplatného rozhodnutia súdu, ktoré však bolo následne zrušené.

5. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu v časti druhého výroku podali žalobcovia odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením č. k. 11 Co 30/2021-153 z 30. júla 2021. Krajský súd napadnuté uznesenie okresného súdu zmenil vo výroku II tým spôsobom, že žalobcovia 1), 2), 3) a 4) nemajú voči žalovanému nárok na náhradu trov konania (výrok I) a žalovaný nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania (výrok II). Krajský súd v odôvodnení konštatoval, že zastavenie konania v dôsledku späťvzatia žaloby zaviniť žalovaný, keďže až po začatí konania žalobou uplatnený nárok splnil. Zároveň poukázal na potrebu aplikácie § 257 CSP z dôvodu správania sa strán sporu. Konkretizoval, že žalobcovia nevzali žalobu späť po úhrade sumy a žalovaný opakovane nesúhlasil so späťvzatím. Krajský súd považoval správanie strán, keď obe svojimi procesnými úkonmi predlžovali konanie a v dôsledku toho navyšovali trovy konania za dôvody hodné osobitného zreteľa na nepriznanie trov konania žalobcom, a preto bol toho názoru, že vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti by bolo v rozpore s princípom spravodlivosti, aby trovy konania znášala strana žalovaného.

II. Argumentácia sťažovateľky

6. Proti napadnutým uzneseniam podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej uvádza, že rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu o nároku na náhradu trov konania sú zjavne arbitrárne, neodôvodnené a súčasne v extrémnom rozpore s obsahom spisu a najmä so slovným znením a s podstatou zákonnej úpravy. V konkrétnostiach argumentuje:

a) nie je zrejmé (krajský súd to v odôvodnení nijako relevantne nevysvetlil), prečo krajský súd zmenil výrok o náhrade konania tak, že žalobcovia nemajú voči žalovanému nárok na náhradu trov konania, t. j. nárok na náhradu trov konania žalobcom takisto nepriznal, tak ako ho nepriznal okresný súd žiadnej zo strán sporu;

b) okresný súd a krajský súd v danej veci nesprávne aplikoval § 257 CSP. Súdny zmätočne a arbitrárne prezentovali dôvody hodné osobitného zreteľa, a to v rozpore s obsahom spisu a reálnym stavom veci. Žalobou uplatnený nárok a jeho príslušenstvo bol žalovaným uspokojený ešte počas života pôvodného žalobcu neb. [REDAKOVANÉ] st. (po vydaní rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 11 Co 140/2011 zo 4. apríla 2012), čo bolo medzi stranami sporu nesporné. Rozsudok z roku 2012 bol síce zrušený, avšak výlučne z procesných a formálnych dôvodov, teda nie z vecných alebo hmotnoprávných dôvodov;

c) v dôsledku splnenia dlhu a jeho príslušenstva žalovaným zanikol predmet sporu. Žalovaný teda procesne zaviniť zastavenie konania. V zmysle ustálenej judikatúry platí, že žalovaný procesne zaviniť potrebu späťvzatia návrhu a následné zastavenie konania vtedy, keď sa po podaní návrhu žalobcov nárok uspokojí;

d) bolo objektívne nemožné vo fáze prvoinštančného konania ďalej trvať na podanej žalobe, pokiaľ žalovaný nárok a jeho príslušenstvo v plnom rozsahu uspokojil. Po uhradení žalovaného nároku pritom súdy vždy konanie zastavujú na základe späťvzatia žaloby a žalobcom priznávajú náhradu trov konania voči žalovanému;

e) žalovaný opakovane a z nelogických dôvodov po smrti pôvodného žalobcu a splnení žalovaného nároku niekoľko rokov odmietal udeliť súhlas so späťvzatím žaloby;

f) tvrdenie krajského súdu o tom, že aj žalobcovia predlžovali konanie, je nepravdivé a arbitrárne. Žaloba bola od 2007 do 2012 podaná dôvodne, v roku 2012 bol dlh plne uhradený, následne odvolací súd v roku 2014 potvrdil zamietavý rozsudok okresného súdu, avšak z dôvodu splnenia dlhu, pričom aj tento potvrdzujúci rozsudok bol zrušený dovolacím súdom z dôvodu porušenia procesných práv žalobcov krajským súdom, a následne bola žaloba vo fáze prvostupňového konania celkom trikrát vzatá späť, pričom žalovaný súhlas so späťvzatím udelil až v roku 2020;

g) namieta princíp právnej istoty.

7. Sťažovateľka v doplnení ústavnej sťažnosti doručenom 14. decembra 2021 zopakovala svoju argumentáciu z 13. decembra 2021. Nad jej rámec poukázala na priebeh konania, t. j. postupnosť vydávania jednotlivých rozhodnutí všeobecných súdov a ústavnému súdu zaslala ďalšie dôkazy vo veci. O ďalšie dôkazy bola jej ústavná sťažnosť doplnená aj v podaní doručenom 15. decembra 2021.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a práva na ochranu majetku (čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu) napadnutými uzneseniami v súvislosti s rozhodovaním o náhrade trov konania.

III.1. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením okresného súdu:

9. Ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd (čl. 127 ods. 1 ústavy). Sťažovateľka mohla proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podať opravný prostriedok – odvolanie, čo aj urobila a krajský súd o ňom rozhodol. Keďže právomoc krajského súdu predchádzala právomoci ústavného súdu poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľky (bod 1 tohto uznesenia, pozn.), ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti týkajúcej sa námietky porušenia základných práv sťažovateľky napadnutým uznesením okresného súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením krajského súdu:

10. Zákon o ústavnom súde v § 132 ods. 2 zakotvuje princíp subsidiarity a ustanovuje, že ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd. Sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. I. ÚS 207/2020).

11. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu namieta, že predmetné rozhodnutie je zjavne arbitrárne (vrátane arbitrárnej aplikácie dotknutej zákonnej úpravy, pozn.), neodôvodnené a súčasne v extrémnom rozpore s obsahom spisu.

12. Problematikou prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku sa ústavný súd zaoberal už v minulosti, a to konkrétne v uznesení č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom okrem iného vyslovil, že § 420 CSP zakotvuje

prípustnosť dovolania v alternatíve buď proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, t. j. proti rozhodnutiu majúcejmu hmotnoprávny charakter, alebo proti rozhodnutiu, ktoré síce nemá charakter rozhodnutia o materii konania, t. j. nejde síce o rozhodnutie vo veci samej, ale ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd o danej otázke rozhodovanie končí inak ako meritórnym (hmotnoprávnym) rozhodnutím vo veci samej. Podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Cez prizmu uvedeného holistického ústavnoprávneho prístupu je tak v okolnostiach prerokúvanej veci adekvátne postupovať aj v tejto veci. V prípade napadnutého uznesenia krajského súdu ide o rozhodnutie, ktorým krajský súd zmenil napadnuté uznesenie okresného súdu v jeho výroku č. II, teda vo výroku o nároku na náhradu trov konania (nie o výške trov konania, pozn.). Ide teda o rozhodnutie, ktorým sa pred krajským súdom ako súdom odvolacím konanie o tomto nároku s konečnou platnosťou skončilo, bolo ho tak možné z dôvodov zmätočnosti podľa § 420 CSP podrobiť prieskumu dovolacieho súdu (m. m. I. ÚS 374/2021, IV. ÚS 440/2021).

13. Vychádzajúc z už uvedeného, ako aj z dôvodov ústavnej sťažnosti v danej veci sťažovateľka nepodaním dovolania podľa § 420 písm. f) CSP proti napadnutému uzneseniu krajského súdu (sama v ústavnej sťažnosti uvádza, že dovolanie v zmysle § 421 ods. 2 CSP, ako ani z iných dôvodov nie je prípustné, pozn.) nevyčerpala právny prostriedok, ktorý jej priznáva zákon na ochranu jej základných práv a slobôd.

14. Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti ústavným súdom v situácii, keď sťažovateľka nevyužila prostriedok ochrany svojich práv, ktorý jej zákon účinne poskytoval, teda nepodala dovolanie, resp. ani netvrdila, že by ho podala, resp. tvrdila, že nie je prípustné, hoci ho podať mohla a mala, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. III. ÚS 562/2017).

15. Pretože sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti netvrdila, že dovolanie nepodala z dôvodov hodných osobitného zreteľa, neprichádzal do úvahy ani prípadný možný postup podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej neprípustnosti.

16. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu